

niepełnosprawnych umysłowo – w stopniu lżejszym oraz głębszym (obejmującym stopień umiarkowany, znaczny i głęboki). W etiologii n.u. rozróżniane są 4 kategorie czynników ryzyka: biomed., społ., zachowaniowe i edukacyjne, które współdziałując w określonym czasie na jednostkę i jej otoczenie, powodują zaburzenie jej funkcjonowania.

*Quick Reference to the Diagnostic Criteria from DSM-IV-TR*, Wa 2000 (Kryteria diagnostyczne według DSM-IV-TR, Wr 2008); R.L. Schalock i in., *User's Guide. Intellectual Disability. Definition*, Wa 2011; K. Bobińska, P. Gałęcki, *Rys historyczny, terminologia, definicja, kryteria rozpoznawania niepełnosprawności umysłowej*, w: *Niepełnosprawność intelektualna. Etiopatogeneza, epidemiologia, diagnoza, terapia*, Wr 2012, 21-40.

Wojciech Otrębski

## UMYWANIE STÓP → Mandatum.

**UMZIMKULU**, diecezja we wsch. części Republiki Pd. Afryki, z siedzibą w Harding, eryg. 21 II 1954 z części terytorium diec. Mariannahill jako sufr. Durbanu; pierwszym biskupem był P.B. Dlamini; od 2008 jest nim S.J. Dziuba OSPE; w diecezji pracuje 6 pol. misjonarzy; zajmuje ona 15 275 km<sup>2</sup> i liczy 2,1 mln mieszk., w tym 158 000 katolików, 15 parafii, 6 księży diec. i 10 zak., 12 zakonników oraz 21 sióstr.

Guida 2005; AnPont 2012.

Ryszard Dziura

**UNA SANCTA**, właśc. **Una-Sancta-Bewegung**, ruch o charakterze ekum. integrujący protestantów i katolików niem., uformowany w 1. poł. XIX w. w celu podejmowania inicjatyw służących budowaniu jedności i świętości Kościoła.

Termin „U.S.” został zaczerpnięty z → *Konstantynopolitańskiego symbolu wiary* i odwołuje się do określonych tam przymiotów Kościoła (→ noty Kościoła 3); celem U.S. było przewzięcie wyznaniowych stereotypów i uprzedzeń oraz akcentowanie wspólnych prawd wiary chrześc. przez wzajemne kontakty i wspólną modlitwę; kat. centrum U.S. był Christkönighaus, zał. 1928 przez M.J. → Metzgera w Meitingen k. Augsburga; po II wojnie świat. U.S. rozpoczęła wydawanie, we współpracy z bened. opactwem w Niederaltaich, czasopisma „Una Sancta”. Rundbriefe für interkonnessionelle Begegnung, które przyczyniło się do popularyzacji idei ekum. wśród katolików niem. i rewizji spojrzenia kat. na M. → Lutra i → reformację; rozbudziło też ono zainteresowanie → katolickością (I-II) po stronie ewang. (→ Michaelsbruderschaft, → Sammlung); idee U.S. pielęgnują, zwoływane co 2 lata, ewang. i kat. dni kośc. (Kirchentage i → Dzień Katolików); w 60. latach XX w. zadania U.S. przejęły oficjalne instytucje ekum. powoływane przez Kościoły chrześc.; pewną kontynuację U.S. stanowi zał. 1969 niem. interkonfesyjna wspólnota Arbeitsgemeinschaft Ökumenischer Kreise, mająca status obserwatora w niem. radzie ekumenicznej.

F. Heiler, *Evangelische Katholizität*, Mn 1926; tenże, *Im Ringen um die Kirche*, Mn 1931; G. Voss, OKL 1186-1189; S.J. Koza, *Ewangelijna katolickość*, Lb 1987 (passim); N. Stahl, „Eins in Ihm”. *Der U.S.-Kreis in München 1938-1998*, Mn 1998; G. Voss, TRE XXXIV 265-267 (bibliogr.); B. Kleinschwarzer-Meister, RGG VIII (2005<sup>2</sup>) 717-718; G. Voss, LThK X (2006) 373-374; tenże, ECh V 590-592.

Stanisław Józef Koza

**UNANIMIZM** (łac. *unanimus* zgodny, jednomyślny), kierunek lit., powstały 1908 jako reakcja przeciw → romantyzmowi i → symbolizmowi, stworzony przez J. → Romaina, zakładający wiarę w powsz. braterstwo ludzi, budowane na bazie psychologicznego ujęcia świadomości i emocji zbiorowych, z ukazaniem ich transcendencji.

Nazwa kierunku pochodzi od tytułu debiutanckiego tomiku poetyckiego *La vie unanime* Romaina, który koncepcję u. rozwinął w cyklu powieściowym *Les hommes de bonne volonté*; wg założeń u. pisarz ma dostrzegać Boga w każdej ludzkiej parze i grupie, najdoskonalej w środowisku wielkomijskim; u. uznaje, że ludzie w społ. wymiarze są gotowi do poświęceń i kierują się dobrą wolą i braterstwem na wzór ewangeliczny;

wpływ na myśl u. miały zwł. koncepcje G. → Le Bona i G. Tarde'a; u. nawiązuje też do → naturalizmu w twórczości prozatorskiej E. → Zoli oraz poezji E. → Verhaerena; jego idee przyjmowali: R. Arcos, L. Durtain, P.J. → Jouve, a zbliżali się do niego poeci pochodzenia żyd. – A. Spire i E. Fleg; u. oddział na rozwój powieści współcz., m.in. R.M. du Garda, J. Dos Passosa i J.P. → Sartre'a.

U podstaw u. znajdowała się zasada zerwania z → indywidualizmem na rzecz zainteresowania pragnieniami i postawami tłumy; w prozie obowiązywała technika symultaniczna, której zadaniem było przedstawianie rzeczywistego obrazu świata współcz., uwzględnianie jego skomplikowania i dynamizmu; polegała ona na równoległym rozwijaniu różnych, niekiedy niepowiązanych ze sobą wątków; w opisie jednostki odrzucono indywidualną charakterystykę, skupiając się na jej relacjach ze zbiorowością; również jej przeżycia miały być zastąpione przejawami egzystencji zbiorowej, np. miasta czy narodu; u. wskazywał na konieczność stopienia się twórcy z własną świadomością transcendentną; w poetyckim programie łączono liryczny naturalizm (poezja ma być naturą oglądaną przez pryzmat temperamentu) z sumą temperamentów jako metafiz. przejawem zbiorowej duszy lud.; istotę u. stanowiło dotarcie do istoty rzeczy i zjawisk samych w sobie; w warstwie warsztatowej znaczenie dla u. miała teoria stworzona przez G. → Duhamela, Ch. Vildraca (*Petit traité de versification*, P 1923), Romaina i G. Chennavière'a (*Notes sur la technique poétique*, P 1925); polegała ona na zastosowaniu wolnego wiersza, swobody rymów lub asonansów, silnie akcentowanych rytmów oraz zastąpieniu symboli i alegorii prostym językiem pozbawionym ozdobników i wieloznaczności; Romain wprowadził ponadto termin *sonorité* – pokrewieństwo dźwięku jako pojęcie ogólniejsze od rymu, będącego tylko jednym z wielu przypadków współdzwiczności.

A. Thibaudet, *Réflexions sur la littérature*. U., P 1921; A. Cuisenier, *Jules Romains et l'u*. I, P 1935; G. Guisan, *Poésie et collectivité 1890-1914. Le message social des oeuvres poétiques de l'u. et de l. Abbaye*, La 1938; F. Rush, *L'u. et la poésie de Jules Romains*. Liverpool 1948; B. Stoltzfus, *Georges Chennavière et l'u.* (1884-1927), P 1965; R. Luckhurst, *Jules Romains. L'u. et l'histoire dans Les hommes de bonne volonté*, Winnipeg 1968; A. Cuisenier, *Jules Romains, L'u. et les hommes de bonne volonté*, P 1969; B. Devaille, *Du symbolisme à l'u. Notes sur Emile Verhaeren*. Bru 1970; K.D. Wyatt, *U. Imagery in Twentieth Century French Literature*, Wa 1974; STL 549-550; S. Zoppi, *U. Jules Romains*, R 1978; A. Guyon, *Le tourment de l'u.*, P 1987.

Jolanta Koziej-Choldzińska

**UNAM SANCTAM**, bulla pap. → Bonifacego VIII z 18 XI 1302, potwierdzająca zwierzchnictwo władzy duch. nad świecką.

Powstała w wyniku sporu papieża z królem franc. → Filipem IV Pięknym i jest syntezą myśli pap. → Innocentego III, → Bernarda z Clairvaux, → Hugona ze Świętego Wiktora, → Tomasza z Akwinu i → Idziego Rzymskiego; pogląd o wyższości duch. władzy Kościoła nad świecką władzą państw. Bonifacy VIII zaczerpnął z dzieła Idziego Rzymskiego *De ecclesiastica potestate*; bulla U.S. podkreśla, że papież jest głową Kościoła i dysponuje podwójną władzą, duch. i świecką, czyli 2. mieczami; nie podlega on ziemskiemu zwierzchnikowi i nikt nie może go sądzić, może też instalować władców świeckich i ma nad nimi władzę sądenia; dokument kończył wniosek, że posłuszeństwo bpowi Rzymu stanowi dla każdego człowieka warunek zbawienia (→ prymat papieża I A 2); U.S. została potwierdzona na Soborze → Laterańskim V (1516) bullą pap. → Leona X *Pastor aeternus gregem*; tekst U.S. jest zawarty w *Les Registres de Boniface VIII* (Bibliothèque des Ecoles Françaises d'Athènes et de Rome 3(1921) 888-890) i *Quellen zur Geschichte des Papsttums und des römischen Katholizismus* (T 1967, I 458-460).

W. Joos, *Die Bulle „U.S.” und Das Vatikanische Autoritätsprinzip*, Schaffhausen 1891, 1900; T.S.R. Boase, *Boniface VIII*, Lo 1933, 1978, 313-337; G. Digard, *Philippe le Bel et le Saint-Siège*, P 1936, Aalen 1972, 132-145; W. Ullmann, *Die Bulle „U.S.” Rückblick und Ausblick*, Römische historische Mitteilungen 16(1974) 45-77; tenże, *Scholarship and politics in the Middle Ages*, Lo 1978, 58-87; E. Conte,